

Vlaams acteur genomineerd voor Louis d'Or

Peter weet eindelijk hoe hij zich moet verweren

Door Max Smith

Utrecht -Intuïtief voelt Peter de Graef dat er meer is tussen hemel en aarde dan de wetenschap wil doen geloven. Dat wij als mens deel uitmaken van een groter geheel. Een besef dat is terug te vinden in de door hem geschreven en vertolkte stukken Itak en Ombat.

Reeds als kind was hij zeer ontvankelijk voor die gevoelsmatige werkelijkheid, die soms haaks staat op wat je als wetenschappelijke feitenmateriaal voorgeschoteld krijgt. „Ik heb acht jaar op een Belgische Jezuïetencollege gezeten. Daar werd enorm de nadruk gelegd op de kracht van het verstand. De logische bewijsvoering”.

Opschool vond men hem een rare kwibus. Niet in het minst vanwege zijn merkwaardige studieresultaten. „Mijn rapporten stonden altijd vol met: 'Peter kan wel, maar wil niet'. Terwijl ik wel wilde, maar gewoon niet wist hoe. Door de lessen te snappen, meende ik ze ook te kennen. Met als gevolg dat ik twee weken later bij een overhoring mer er niet veel meer van kon herinneren. Ik was niet bij machte de leerstof zo te repeteren dat het in mijn hoofd zat”.

Thuis werd hem dit niet in dank afgenomen: „Mijn vader was een polio-patiënt, mijn moeder is een paar weken na mijn geboorte gestorven en mijn oudste broer is blind. Mijn vader, toch al niet gespaard door het lot, en onnoembaar verdrietig over de dood van zijn vrouw, had toen de zorg over ons drieën. Dus dat kreeg ik inder tijd vaak te horen: jij bent gezond; jij kunt lopen en springen, stel je vader dus niet teleur. Mijn vader stak zijn ongenoegen over die slechte

Maandagavond wordt in de Utrechtse Stadsschouwburg de hoogste toneelonderscheiding uitgereikt: de Louis d'Or. Peter de Graef (1958) is een van de genomineerden voor de beste mannelijke hoofdrol. „Het overkomt me, zoals een plant na verloop van tijd een bloem krijgt”.

rapporten absoluut niet onder stoelen of banken en bezorgde me daardoor nog meer schuldgevoelens”.

Geborgen

Ze woonden in een dorpje, Zandvliet, vlak tegen de Nederlandse grens. Twee zussen van zijn vader en zijn grootouders woonden daar ook. De huisjes stonden in elkaars buurt; de tuinen liepen in elkaar over. „Daar heb ik de eerste vijf jaar van mijn leven doorgebracht. Mijn oma en tantes letten zo'n beetje op mij. Dat gaf wel een gevoel van geborgenheid”.

Mijn vader had wat gestudeerd en werkte als klerk bij een bank en vond het niet goed dat ik in een arbeidersmilieu opgroeide. Op mijn vijfde werd ik daarom naar een nonnenkostschool gestuurd waar nog een middeleeuwse sfeer heerste. Afschuwelijk. Later hertrouwde mijn vader met iemand uit Antwerpen. Ging hij in de stad wonen op een appartement! Had ik vroeger de hele polder voor me en was ik vrij met mijn fietsje; nu moest ik mijn schoenen uitdoen om het tapijt niet vies te maken! Ik wist niet wat me overkwam”.

Het verdriet van zijn vader over de dood van zijn moeder was zoveel groter dat het hem weinig ruimte bood zelf te rouwen. „Vanaf mijn dertigste komt dat allemaal weer terug. Ik klaag niet. Door het herbeleven en gewroet van die tegenslagen krijg je mooie inzichten in het leven. Door die enorme problemen had ik als jongen wel zoiets van: ik ga me niet verdedigen. Want wat valt er tegen die massale tegen-

slagen te doen? Het is domweg incasseren”.

„Op mijn 18e ben ik een keer vanwege praten met mijn buurman de klas uitgestuurd. Ik had een baard en al een diepe stem. Ik was diep verontwaardigd: op die leeftijd en om die onbenullige reden de klas uitgestuurd! De prefect zei een keer: 'Die De Graef is nog niet geschikt voor de universiteit. Die kan zich niet verdedigen'. Dat was exact zo”.

„In die tijd kneep ik 'm ook als een gek voor de meiden, juist omdat ik ontzettend naar hen verlangde. Als jongen van vijftien, zestien jaar kon ik me niet voorstellen dat ik een vrouw zo gek kon krijgen dat ik mijn ding er bij haar mocht insteken. Ik kon ook jarenlang gruwelijk verliefd raken op iemand en dat zo verbergen dat die persoon helemaal van niets wist”.

„Rond mijn twintigste/dertigste ben ik me in dat gevoelsmatige sterk gaan verdiepen. Ook omdat mijn eerste grote liefde stuk ging. Wat is dat toch?! Hoe komt dat toch?! Waarom hebben ze mij op school nooit geleerd hoe ik daarmee om moet gaan? En wel exacte vakken als wiskunde en dergelijke gegeven”.

Gekoesterd

Uit twee huwelijken heeft hij drie kinderen, 5, 7 en 16 jaar. De verstandhouding met beide moeders is goed. „We respecteren elkaar in het anders zijn, proberen samen de kinderen op te voeden. Als blijkt dat het huwelijk niet meer te redden is, vind ik het beter te gaan scheiden dan kost wat kost bij el-

kaar te blijven. Ik geef mijn kinderen veel meer aandacht dan ik zelf heb gehad. Ik ben nooit echt gekoesterd als kind. Daarom wil ik me niet helemaal laten opslokken door mijn werk. Als de kinderen bij mij zijn, houd ik mijn agenda zoveel mogelijk vrij. Gezinsleven, geborgenheid heb ik zelf net zo hard nodig. Koken, stofzuigen, poetsen vind ik ook belangrijk”.

Hij studeerde enige tijd filosofie, maar haakte af omdat het er allemaal zo intellectualistisch aan toe ging. Op de Academie in Antwerpen, waar hij toneellessen kreeg van Dora van der Groen, hield hij het evenmin lang uit. De periode dat hij bij een groot, Vlaams repertoire-gezelschap werkte, staat in zijn geheugen gegrift als verschrikkelijk. Maar hij moest wel: er waren hypothecaire verplichtingen en hij had de zorg voor een zoonnetje. Uiteindelijk is hij daar toch weggegaan, maar kon jaren nergens anders aan de slag. „Ik ben toen veel gaan lezen en studeren: fysica, gedragsbiologie”.

In 1987 sloot hij zich aan bij Eva Bals Speeltheater in Gent. Op een gegeven moment was het Dirk Tanghe, momenteel artistiek directeur van De PaardenKathedraal in Utrecht, die hem naar het Theater Malpertuis haalde. Het was bij dit Vlaamse gezelschap dat hij de rol van George in 'Wie is er bang voor Virginia Woolf' zo fenomenaal vertolkte dat hij nu tot de genomineerden is gaan behoren voor de Louis d'Or.

Glorieus

De laatste jaren zijn uitermate glorieus voor Peter de Graef als schrijver, acteur en regisseur. Zijn voorstellingen in Vlaanderen zijn dikwijls uitverkocht. Itak kreeg lovende recensies; zijn solostuk Ombat werd voor het Theaterfestival 95 uitverkoren.

Het huidige succes schroeft hem echter niet op. „Mijn ambitie reikt niet verder dan de mensen proberen bij te brengen dat je het leven

Peter de Graef, kandidaat voor de hoogste toneelonderscheiding. „Mijn rapporten stonden altijd vol met: 'Peter kan wel, maar wil niet'. (Foto UN/AC - Annette Vlug)

niet alleen verstandelijk, maar vooral ook gevoelsmatig moet ervaren. Als het stuk ook ontroert, is

het dubbel zo fijn. Wel denk ik nu wel eens: dat rare ventje van vroeger, dat zich niet kon verdedigen,

staat zich nu gigantisch via zijn stukken te verweren. Vol vertedering kijk ik dat jongetje dan aan”.

Peter de Graef
donderdag

De Graef is
kindertoneel
nog een tijd
wachten op
de enige
het park
toen
Nog jongere
kinderen
pictuur
generatie
televisie
een
een
man op de
want
De
mondig
ronden in
de
Graef
schied
weg
om
zijn
toch

Jeugd

De Graef is
kindertoneel
nog een tijd
wachten op
de enige
het park
toen
Nog jongere
kinderen
pictuur
generatie
televisie
een
een
man op de
want
De
mondig
ronden in
de
Graef
schied
weg
om
zijn
toch

De Graef is
kindertoneel
nog een tijd
wachten op
de enige
het park
toen
Nog jongere
kinderen
pictuur
generatie
televisie
een
een
man op de
want
De
mondig
ronden in
de
Graef
schied
weg
om
zijn
toch